

چاپخانه و انتشارات شهید رجایی

تاریخ اسلام

امامت حسنین در روزگار معاویه (۸)

عبدالمجید معادیخواه

www.ketab.ir

سرچاسه	:	معادیخواه، عبدالمجید، ۱۳۲۱-
عنوان و نام پدیدآور	:	تاریخ اسلام: امامت حسنینؑ در روزگار معاویه / عبدالمجید معادیخواه
مشخصات نشر	:	تهران: نشر ذره، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	:	۷۱ ص.
فروست	:	تاریخ اسلام؛ ۸.
شابک	:	۹۷۸-۹۶۴-۹۹۱۸-۱۳۶
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
یادداشت	:	این کتاب ادامه «تاریخ اسلام: امامت حسنینؑ در روزگار معاویه» تألیف همین نویسنده است که در سال ۱۳۸۶ منتشر شده است.
یادداشت	:	کتابنامه به صورت زیرنویس.
یادداشت	:	نمایه.
عنوان دیگر	:	امامت حسنینؑ در روزگار معاویه.
موضوع	:	کشورهای اسلامی — اوضاع اجتماعی — ۴ - ۱۳۲ ق.
موضوع	:	حسن بن علی ع، امام دوم، ۳ - ۵۰ ق.
موضوع	:	حسین بن علی ع، امام سوم، ۴ - ۶۱ ق.
موضوع	:	معاویه بن ابی سفیان — خلیفه اموی، ۲۰ قبل از هجرت — ۶۰ ق. — نقد و تفسیر
موضوع	:	امویان — تاریخ
موضوع	:	امامت
موضوع	:	خلافت
رده بندی کنگره	:	DS۲۸/۵/م۶ت۲ ۱۳۹۳
رده بندی دیویی	:	۹۰۹/۰۹۷۶۷۱
شماره کتابشناسی ملی	:	۳۳۹۶۷۷۶

و کلسا رخیع لآ

(۸) دیالوگ الایمان فی بینة المسلمین

عبدالمجید معادیخواہ

۱۳۸۸-۱۳۸۹

نشر ذره

تاریخ اسلام

امامت حسینؑ در روزگار معاویہ ۸

عبدالمجید معادیخواہ

چاپ اول: زمستان ۱۳۹۷

صفحه آرائی، ویرایش، طرح روی جلد و نظارت بر چاپ: واحد توبہ ذره

حروفچینی: فریدہ تھیدست

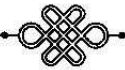
چاپ و صحافی: واژه پرداز اندیشه

مدیر مسئول: حسن معادیخواہ

تعداد: ۱۱۰۰ نسخه

قیمت: ۱,۰۰۰,۰۰۰ ریال

نشر ذره، تهران، میرداماد، نرسیده به اسکان، شماره ۳۴۹، طبقه ۹، تلفن: ۸۸۷۹۶۲۸۲-۸۸۸۸۰۱۳۱

فهرست

فاجعه‌های همزمان! ۱۳ • سالی ۴۰ • ۵۰ در دو نگاه! ۱۵ • نگاه سوم! ۱۶ • انتحار سیاسی معاویه! ۱۷ • کاخ سبز، در پایان شاهنامه! ۱۸ • درگیری در سیاست کاخ سبز! ۱۹ • ائتلافی دور از باور! ۲۰ • پیش‌گیری‌های معاویه! ۲۱ • پریشی اساسی! ۲۲ • نخستین فاجعه! ۲۳ • سنگینی سایه‌های سلطه بر منابع تاریخ! ۲۴ • گام‌های جعه در آن جنایت! ۲۷ • نقش هزارستان کاخ سبز! ۲۸ • طمینان بخش‌ترین روایت! ۳۰ • درنگی پیرامون گزارش ابن اعمش کوفی! ۳۱ • گفت‌وگوهای ناسالم! ۳۴ • نتیجه‌گیری! ۴ • تناقض صدر و ذیل! ۳۵ • تو خود حدیث مفصل بخوان از این مجمل! ۳۷ • ترورهای مکرر! ۳۸ • موضع، المومنین! ۳۹ • درنگی در روایت‌های متناقض! ۴۰ • درنگی کوتاه پیرامون نکته‌هایی از این متن! ۴۲ • یادآوری نکته‌ی مکرر! ۴۴ • گزارش بلاذری! ۴۶ • ویژگی‌های این گزارش! ۴۷ • ارزیابی روایت‌های متعارض! ۴۹ • موضع ابو هریره! ۵۰ • ابن عباس، در دمشق یا مدینه؟! ۵۱ • نمونه‌ای از پرسش‌ها! ۵۲ • بایسته‌های پژوهش! ۵۳ • نشانه‌های دروغ‌پردازی! ۵۵ • نکته‌های دیگر! ۵۶ • مخالفان نامدار معاویه! ۵۷ • فرضیه‌پردازی در این زمینه! ۵۸ • نقش عایشه و ترفند مروان! ۶۲ • تنگنای نفس‌گیر! ۶۳ • ارزش منابع حدیث! ۶۵ • تعطیل بازار مدینه! ۶۶ • درنگی پیرامون روابط مروان با معاویه! ۶۷ • هجرت سوم در نگاهی دیگر! ۶۹ • فاجعه‌ای تاریخی! ۷۰ • واکنش معاویه! ۷۲ • روایت‌های ناسازگار! ۷۴ • رمزگشایی از متن! ۷۷ • اعتراف معاویه به شکست! ۷۹ • امامت حسنین! اساسی‌ترین چالش! ۸۳ • نکته‌هایی در روایت مسعودی! ۸۳

بازتاب فاجعه مدینه ۸۹ • عراقیان پس از شهادت امام حسن! ۹۱ • بنی جعه در معادلات اجتماعی کوفه؟! ۹۴ • سیاست حسنین! ۹۶ • جمع‌بندی! ۹۷ • انتظار فرج، در ادبیات شیعه! ۹۸ • پریشی کلیدی! ۹۹ • امام حسن! و اهتمام به قلم! ۱۰۱ • بازگشت به کوفه! ۱۰۳ • دو سکوت در ترازوی مقایسه! ۱۰۴ • کاستی‌های حیرت‌انگیز! ۱۰۵ • فاجعه مدینه و هیاهوی جبهه و جنگ! ۱۰۷ • جمع‌بندی و نتیجه‌گیری! ۱۰۹ • فاجعه‌های سال ۴۹، در نگاهی دیگر! ۱۱۰ • سرنوشت مغیره بن شعبه! ۱۱۰ • بازگشت به داستان فرزندق! ۱۱۱ • تفاوت سال ۵۰ با سال ۴۹! ۱۱۳

• یکی از رخ داده‌های سال ۵۰: ۱۱۳ • وضع اقتصادی عراق! ۱۱۸ • روابط سعید بن عاص با زیاد! ۱۲۲ • موسم حج در سال ۵۰: ۱۲۳ • داستان منبر! ۱۲۵ • درنگی ناگزیر! ۱۲۶ • لب‌خندی معنی‌دار، در آخرین دیدار! ۱۲۷ • سرنوشت سعد! ۱۲۸ • چند نکته ۱۳۰ • در ترازوی مقایسه! ۱۳۱ • خاک سپاری سبط اکبر! ۱۳۲ • مرجعیت دینی مدینه! ۱۳۳ • کوفه سبز بلای مدینه! ۱۳۴ • کسی چه می‌داند؟ ۱۳۶ • تفاوت دو نگاه! ۱۳۷ • تماشاگاه رازهای مگو! ۱۳۸ • تفاوت زیاد با دیگران! ۱۳۹ • تلاش برای قتل عام در حجاز! ۱۴۰ • جمع‌بندی ۱۴۲ • نشانه‌های خشونت در مدینه! ۱۴۲ • بازگشتی به داستان خاک‌سپاری سبط اکبر! ۱۴۴ • دو فرضیه در ترازوی مقایسه! ۱۴۵ • از زاویه‌ای دیگر! ۱۴۶ • برداشتی در جمع‌بندی روایت‌ها! ۱۴۷ • خشونت در مدینه و خون‌ریزی در عراق! ۱۴۸.

سیمای حجر بن عدی، بی‌نقاب! ۱۵۱ • چالشی ریشه‌دار! ۱۵۳ • تناقض‌های شگرف! ۱۵۵ • دشواری جمع‌بندی! ۱۵۶ • در جست‌وجوی راز این چندگانگی! ۱۵۷ • مبانی فرضیه‌پردازی! ۱۵۷ • شتر در خواب بیند پنبه دانه! ۱۵۸ • تفسیر «برادران زیاد» در نگاه آل‌های قریش ۱۵۸ • یادآوری چند نکته ۱۵۹ • مرجعیت حجر! ۱۶۰ • درنگی پیرامون ویژگی‌های فتنه‌انگیز حجر ۱۶۱ • نمایش قدرت! ۱۶۲ • سرنوشت مغیره! ۱۶۴ • بازی‌گری استثنایی! ۱۶۵ • عدالت‌خواهی بی‌سابقه! ۱۶۶ • معیار و عیار برای ارزیابی! ۱۶۶ • نقطه‌ای مشترک میان روایت‌ها ۱۶۷ • ترازوی ۱۶۸ • به نام حجر و به کام معاویه! ۱۶۹ • آشنایی بیش از پیش با حجر! ۱۷۰ • سایه‌های ابهام ۱۷۱ • گام‌های او و فتوحات شام ۱۷۱ • گام‌جای او در ربه! ۱۷۳ • جمله‌ای معترضه! ۱۷۴ • دفاعی از روش‌های سنتی! ۱۷۶ • آثار و اسباب‌هایی پرسش‌انگیز! ۱۷۷ • حجر در عصر علوی ۱۷۸ • در پیکار جمل! ۱۷۹ • راز مرجعیت حجر! ۱۷۹ • حجر در صفین ۱۸۰ • بدبختی چرا؟! ۱۸۱ • گام‌جای حجر در بیخ‌بندان جهادگریزی! ۱۸۳ • سرداری توانا و گوس به رمان! ۱۸۴ • حجر در پیکار با خوارج نهروان ۱۸۵ • راز اصرار بر حضور رزمندگان داوطلب! ۱۸۶ • تفاوت چشم‌گرم سرزمین! ۱۸۷ • خاطره‌هایی غم‌انگیز! ۱۸۹ • دشواری بازسازی فضاهای تاریخی! ۱۸۹ • نکته‌هایی کلیدی! ۱۹۰ • بازگشت به سرگذشت حجر! ۱۹۲ • شب فاجعه! ۱۹۳ • در جست‌وجوی راز نگاه حجر! ۱۹۳ • در مقایسه با ابوذر! ۱۹۴ • روایت‌هایی پرسش‌انگیز! ۱۹۵ • درنگی پیرامون روایت‌هایی از این دست! ۱۹۵ • طنزهای تاریخ! ۱۹۹ • سخن دوست! ۲۰۰.

خشونت بی‌لگام! ۲۰۳ • گره‌گشایی از معمای عراق! ۲۰۵ • نخستین نشانه‌های دروغ‌پردازی! ۲۰۶ • راهی میان‌بر برای تاریخ‌پژوهان ۲۰۹ • غفلت بزرگان و راز آن! ۲۱۱ • پرسش اساسی! ۲۱۳ • بی‌افزودی بر این حاشیه روی! ۲۱۵ • سرگذشت حجر ۲۱۶ • آن چه تاکنون گذشت ۲۱۷ • روابط معاویه با زیاد، در دو نگاه! ۲۱۸ • پرسش‌های بی‌پاسخ! ۲۱۹ • درنگی پیرامون گزارش ابن سعد ۲۲۲ • دشواری مضاعف! ۲۲۳ • روایت ابن سعد در نگاهی دیگر ۲۲۴ • سرنخ‌های طلایی! ۲۲۶ • بخش‌های افتاده‌ای از کارنامه‌ی زیاد! ۲۲۸ • روزنی دیگر! ۲۲۹ • تلاش برای هرچه تهاوتر کردن حجر! ۲۳۰ • گزارشی دیگر ۲۳۰ • در جمع‌بندی گزارش‌ها! ۲۳۴ • برجستگی

حجر! ۲۳۴. در جست و جوی سرنخ‌های دیگر ۲۳۵. تفرقه میان هم‌زمان! ۲۳۶. به نام این و آن و به کام زیاد! ۲۳۶. بر سر دوراهی! ۲۳۹. داستان بازداشت حجر! ۲۴۱. درنگی برای طبقه‌بندی روایت‌های دروغ‌آلود ۲۴۴. در ترازوی مقایسه ۲۴۶. مشارکت مردمی، اصلی از سیره‌ی علوی ۲۴۶. آشفته‌گی روایت‌ها! ۲۴۸. فضای بیش از پیش مبهم! ۲۵۱. دشواری بازسازی فضای کوفه در آن روزگار ۲۵۲. تدبیر حجر برای صیانت مردم ۲۵۳. پیش‌گیری از گرفتاری میزان ۲۵۴. در سرای برادر مالک اشتر! ۲۵۵. در مخفی‌گاهی دیگر! ۲۵۸. ثروت‌های یادآورده! ۲۵۹. نشانی دیگر از دوگانگی سیاست معاویه در دو دهه! ۲۶۲. ابهام مضاعف! ۲۶۳. اصرار زیاد بر قتل حجر! ۲۶۴. زیاد، در دام فریب معاویه! ۲۶۴. گزارشی دیگر! ۲۶۵. هم سخنی در مرز اجماع! ۲۶۶. خد زنده‌ی زیاد ۲۶۸. انگیزه‌ی حجر! ۲۶۹. تلاش ستایش‌انگیز حجر! در نگاهی دیگر ۲۷۰.

در راه مرج عذ ۲۷۳. جغرافیای تاریخ! ۲۷۵. بردار پای خویش که این نردبان شکست! ۲۷۶. از میان پرسش‌ها! ۲۷۷. فضای آشفته ۲۷۸. رمز و راز سیاست زیاد! ۲۷۹. در مجلس زیاد! ۲۸۰. زیاد در انتظار یاران حجر! ۲۸۲. موضع ستایش انگیز حاتم طایی! ۲۸۲. بازتاب فاجعه، غافل‌گیرکننده یا قابل پیش‌بینی! ۲۸۴. شیوه‌های ناجوانمردانه! ۲۸۴. سبب ساز دین‌باوران کوفه در بدرقه‌ی حجر! ۲۸۵. روزهای پیرالهاب! ۲۸۷. بازسازی فضای کوفه، با تکیه بر این روایت! ۲۸۸. زمزمه‌ای جان‌سوز در شبی سرد و خاموش! ۲۸۹. پیچ‌پچه‌های آمیخته با فریاد! ۲۹۱. بدرقه‌ای خاطر انگیز! ۲۹۱. رمزگشایی از آن متن! ۲۹۲. فرصتی برای این قلم! ۲۹۴. تلاش برای خبررسانی به مدینه! ۲۹۵. گدینده‌ی دیگر راجع به پیشنهادی پرسش‌انگیز! ۲۹۶. دو منبع معتبر در ترازوی مقایسه! ۲۹۷. تفاوت منابع در زمینه ۲۹۷. درآمدگونه‌ای بر: روش‌شناسی ۲۹۸.

سیاه‌نمایی حجر، با دروغ‌پردازی! ۲۹۹. طبقه‌بندی روایت‌ها! ۳۰۱. پیچ اول! ۳۰۱. سرنخ سودمندی در رمزگشایی! ۳۰۲. درنگی پیرامون سیاست معاویه ۳۰۳. با یوزش از مخالب این قلم! ۳۰۵. چشم‌اندازی از پیچ و خم‌های این راه! ۳۰۷. همین خاطره، در نگاهی دیگر ۳۰۸. تلاش برای انحصار، افکار عمومی! ۳۰۹. دو نگاه در حقوق شهروندی ۳۱۰. برابری و تبعیض، مرز علویان و امویان! ۳۱۱. فرقه‌ی کراس‌س خردناپذیر! ۳۱۱. تأثیر سیاه‌نمایی‌های معاویه، بر ذهنیت ما! ۳۱۲. راز سوگندهای بی در پی! ۳۱۳. راجع به نماد معاویه! ۳۱۴. بازسازی فضای هر خاطره و خبر! ۳۱۵. پیام به افکار عمومی! ۳۱۶. مواضع حجر! ۳۱۷. روایت و مناسبات حجر با زیاد! ۳۱۸. تیر غیب! ۳۱۸. فرافکنی! ۳۱۹. گزارشی متفاوت! ۳۱۹. محتوای سحرانی زیاد! ۳۲۱. دو نمونه‌ای از گزینه‌های محوری و سرنوشت‌ساز ۳۲۲. چه کسی از این یا آن روایت، منتفع بوده است! ۳۲۲. گزارش سال ۵۱ با دو محور! ۳۲۳. از نگاه طبری! ۳۲۴. حرف اول و آخر معاویه! ۳۲۵. ویژگی این متن! ۳۲۶. آن چه مغیره را به بن‌بست کشید! ۳۲۶. بازخوانی متن‌ها ۳۲۹. بازسازی فضای خبر و خاطره! ۳۳۰. سیاست مغیره! ۳۳۰. در جست و جوی نیم کاسه! ۳۳۲. کلیدواژه‌های شیعه و سنی! ۳۳۳. پی آمدها! ۳۳۳. بازگشت به بحث اصلی ۳۳۵. دوگانگی پرسش‌انگیز در رفتار و گفتار مغیره! ۳۳۵. راز دوگانگی! ۳۳۷. سیاست زیاد! ۳۳۸. آشفته‌گی متن‌هایی از این دست! ۳۴۱. روایت‌های دیگر! ۳۴۳. ادبیات داستانی! ۳۴۵. نیم نگاهی مقایسه‌ای به

دو خاطره ۳۴۷ • کانون‌های دروغ‌پردازی با انگیزه‌های گوناگون ۳۴۸ • جمع‌بندی! ۳۴۹ • پرسش‌ها! ۳۵۱.

تومار سازی زیاد! ۳۵۳ • جنگ قدرت! ۳۵۵ • از هرچه بگذری! ۳۵۶ • بیهوده سخن به این درازی نبود! ۳۵۷ • جای خالی شیعه در کنار حجر! ۳۵۷ • طبقه‌بندی شهروندان کوفه ۳۵۹ • بهره‌کشی ابزار از نام «اهل مدینه»! ۳۶۰ • بهره‌کشی سیاسی از دست‌کاری در تقسیمات شهری ۳۶۰ • مسابقه در «شهادت زور»! ۳۶۲ • ویرایش یا سانسور؟! ۳۶۳ • کدام کوفه؟! ۳۶۴ • در لایلای سطرهای سیاه! ۳۶۵ • پرسشی کلیدی! ۳۶۶ • فضای وحشت! ۳۶۷ • راجع به شرح قاضی! ۳۶۷ • تفاوت میان دو شرح! ۳۶۹ • در حاشیه خاطره عبیدالله! ۳۷۲ • شمار یاران حجر! ۳۷۴ • نمایش‌ها، معاویه! ۳۷۵ • رفتار معاویه! ۳۷۸ • راز معما! ۳۷۹ • سرنوشت مشترک ده‌ه‌ه‌ای العرب! ۳۸۰ • آن چه فراتر از شهادت حجر مطرح بود! ۳۸۰ • گزینه‌ی سوم! ۳۸۱ • ترفندهای معاویه در تحریک زیاد! ۳۸۱.

رنگین کمان تزویر ۳۸۵ • خاطره‌ای از شرحیبل ۳۸۷ • نکته‌ای کلیدی! ۳۸۸ • اتهام حجر! ۳۸۸ • راهی به ناگفته‌ها! ۳۸۹ • خاطره‌ی از ابو مشر ۳۹۰ • راز و رمزهای ناشناخته! ۳۹۱ • روابط با زندانیان، با دو تصویر ۳۹۲ • در میان انبوه پرسش‌ها! ۳۹۳ • تحلیل! حتوایی آن گفتمان! ۳۹۴ • درنگی پیرامون این متن! ۳۹۶ • از میان نکته‌ها! ۳۹۸ • زیر نیم‌کاسه شفاعت! ۳۹۹ • در پیش مالک بن هبیره! ۴۰۰ • ارزیابی مالک و وزن سیاسی او ۴۰۲ • دو نمایش در نیم‌روز! ۴۰۲ • تصویری از معاویه! ۴۰۴ • بر سر چند راهی! ۴۰۵ • شب خاطره‌انگیز و نماز آخر! ۴۰۷ • بی‌افزودی بر آن جنایت! ۴۰۹ • خاطره‌ای از ابوالرحمان بن حسان عنزی ۴۱۲ • درنگی کوتاه! ۴۱۴ • شام آخر! ۴۱۵ • پرده‌ای دیگر از آن نمایش! ۴۱۷ • بیک عایشه! ۴۱۹ • درنگی دیگر! ۴۲۰ • آغاز شمارشی معکوس! ۴۲۰.

بازتاب فاجعه ۴۲۳ • زمینه‌های بحران! ۴۲۵ • راجع به ترازوی قیاس ۴۲۷ • راز نادرستی قیاس! ۴۲۸ • بازگشت به بحث اصلی! ۴۲۹ • پشیمانی معاویه ۴۳۰ • نیاز به دانش خیره‌شده! ۴۳۱ • ترازویی دیگر! ۴۳۲ • ویژگی عراق در تعامل با شام! ۴۳۲ • نخستین فاجعه‌های ذلت‌آور! ۴۳۳ • دو سیاست، پس و پیش از یک‌تازی ۴۳۳ • فشار مضاعف بر عراقیان ۴۳۴ • دوگانگی سیاست معاویه در نگاهی دیگر! ۴۳۵ • حدیثات ناسیونالیستی در اندیشه ابن‌خلدون ۴۳۵ • ضعف مشترکی در نظریه‌پردازی‌های ناسیونالیستی! ۴۳۶ • سیاست‌های روز، دست‌خوش روز مرگی! ۴۳۷ • نشانی از پنبه شدن رشته‌ها! ۴۳۷ • درنگی پیرامون روایت‌های متعارض ۴۳۸ • مرجعیت‌های معنوی ۴۳۹ • فراتر از اردوگاه مخالفان! ۴۴۰ • درنگی در دیگر روایت‌ها! ۴۴۱ • در ترازوی مقایسه! ۴۴۳ • متنی پر رمز و راز! ۴۴۴ • روابط دو معاویه! ۴۴۴ • مدینه در دو نیم‌نگاه! ۴۴۶ • نامه‌ای پر خاش‌آمیز! ۴۴۹ • نیم‌نگاهی به اختلاف در آن روزگار! ۴۵۱ • گرایش به شفاهیات! ۴۵۲ • ارزش سندهایی از این دست! ۴۵۳ • گام‌جای موالی در حرم! ۴۵۵ • چندگانگی روایت‌ها، طبقه‌بندی گفتمان‌ها! ۴۵۶ • برخوردی پرسش‌انگیز با اشعث! ۴۵۸ • گستاخی اشراف عراق! ۴۵۹ • دوگانگی سیاست معاویه در نگاهی دیگر ۴۶۰ • روابط ابوموسی با معاویه! ۴۶۲ • رمز ابوموسی با رجال قریش! ۴۶۳ • ادب‌آموزی به این و آن، به رسم ارباب زور ۴۶۴ • خاطره‌ای شگرف! ۴۶۶.

مرز دروغ‌پردازی و خاطره‌گویی! ۴۶۸ • نکته‌های کلیدی ۴۶۹ • داد و دهش در ترازوی مقایسه! ۴۷۰ • پرسشی دیگر! ۴۷۲.

رفت و بازگشتی به صفین ۴۷۵ • اعترافی به کاستی‌ها! ۴۷۷ • درنگی پیرامون اثر ابن اثم کوفی ۴۸۰ • نکته‌ای کلیدی! ۴۸۱ • نکته‌های تاریخی ۴۸۱ • جنگ قدرت در نگاهی دیگر! ۴۸۵ • گام جای قراء! ۴۸۸ • جمع‌بندی! ۴۸۹ • نقد شخصیت‌های تاریخی! ۴۹۱ • به رسم نمونه! ۴۹۱ • نکته‌ای کوتاه با نگاهی معطوف به روش‌شناسی تاریخ ۴۹۲ • طبقاتی دیگر! ۴۹۴ • محیط فرزانه‌کش و فرومایه‌پرور! ۴۹۴ • آدمی مخفی است در زیر زبان! ۴۹۵ • نقش فراز و فرود! در بیان افغان‌داز هیت‌ها! ۴۹۶ • ارزش «تاریخ لرزه»! ۴۹۷ • گفت و گویی با اشعث! ۴۹۹ • پاسخ به پرسش مخاطب! ۵۰۱ • زمانی سرشار از تجربه! ۵۰۱ • آشناترین مخاطب‌های علی! ۵۰۵ • گفتاری از مالک اشتر! ۵۰۷ • نکته‌ای کلیدی در سخن عبدالله بن سوار! ۵۰۹ • باز هم اعترافی به کاستی! ۵۱۰ • گفت و گویی با ابتکار دشمن! ۵۱۰ • نامه‌نگاری با اشعث! ۵۱۳ • گفت و گویی عتبه با اشعث! ۵۱۴ • افشاگری قیس! ۵۱۶ • ترجیع‌بندی در گفتار علوی! ۵۱۷ • رنگی پیرامون پاسخ‌هایی غلط‌انداز! ۵۲۳ • اشراف عراق! ۵۲۴ • سیاست معاویه! ۵۲۵ • پیچیدگی مضامین! ۵۲۵ • بازگشت به بحث اصلی! ۵۲۷ • وحشت تنهایی در اوج قدرت! ۵۲۷ • انسداد انتقاد با بزرگ‌نمایی دشمن و سب و لواط! ۵۲۹ • روایت‌های بی‌شناسانه! ۵۲۹ • رقابت دو تخت‌گاه! ۵۳۱ • پیام به سران جبهه‌های مخالف! ۵۳۱ • معاطله‌ای با هدیه تعطیل نقد قدرت! ۵۳۳ • فراوانی خبر و خاطره! ۵۳۴ • گفت و گویی دیگر! ۵۳۴ • گسترش دامنه جنگ! ۵۳۶ • محاکمه مروان در کاخ سبز! ۵۳۹ • اما و اگرهایی راجع به این متن! ۵۴۲ • چند پرسش روش‌شناختی! ۵۴۳ • سب و لواط! ۵۴۴ • در پاسخ به پرسشی فرضی ۵۴۶ • کلیدواژه‌های غلط‌انداز! ۵۴۶ • لب‌خند و اخم تاریخ! ۵۴۷ • بازتاب نهادت حجر، در نگاهی دیگر! ۵۴۹ • حرف آخر معاویه! ۵۵۱ • یازادوکس شام و حجاز! ۵۵۲ • شامیان، عربی و رندان! ۵۵۳ • زندان در زندان! ۵۵۴ • گستاخی مردم، در ادبیات کاخ سبز! ۵۵۴ • طنزی تاریخی ۵۵۵ • زمینه‌های انتشار در جامعه‌های بسته! ۵۵۶ • فرهنگ‌سازی! ۵۵۷ • روایتی روشن‌تر! ۵۶۰ • گستاخی مردم یعنی چه؟ ۵۶۱ • تاریخین فروشی! ۵۶۳ • گستاخی صعصعه در روایتی دیگر! ۵۶۵ • تفاوت روزها در روزگار یکه‌تازی ۵۶۶ • آتش‌افشانی در یزید! ۵۶۷ • قتل‌های مشکوک! ۵۶۸ • خنده‌های معاویه! ۵۷۱ • رازداری در ادبیات کاخ سبز! ۵۷۲ • پرسش اساسی! ۵۷۳ • گرایش به خشونت! ۵۷۴ • معیارهای ناکارآمد! ۵۷۵ • آسیب‌شناسی کار بزرگان! ۵۷۷ • روابط و دوستی! ۵۷۸ • نیم‌نگاهی به روایت‌های ساختگی! ۵۸۰ • جهان اسلام آستان بحران‌های خونین! ۵۸۱ • در آسمان تاریخ! ۵۸۲ • پرسش دوم! ۵۸۵ • متن‌های آشفته! ۵۸۶ • از زاویه‌ای دیگر! ۵۸۷ • جابه‌جایی‌های غلط‌انداز! ۵۸۸ • روزهای نگران‌کننده! ۵۸۹ • نقش سرنوشت‌ساز عنصر زمان! ۵۸۹ • چند آدرس ۵۹۱.

تداوم خشونت! ۵۹۳ • نمونه‌ای از نامه‌نگاری‌های مدینه - دمشق! ۵۹۵ • سندی بی‌بدیل! ۵۹۹ • نکته‌ای راجع به سرنوشت حجر ۶۰۰ • نقطه عطفی در تاریخ امامت! ۶۰۱ • معجزه‌ی قلم! ۶۰۲ • در پرتو کلمه‌هایی تاریخ‌ساز! ۶۰۳ • درنگی راجع به رمزهای این متن! ۶۰۴ • روش بلاذری؟ ۶۰۵ • اجتهاد بی‌اصول! ۶۰۶ • بازگشت به سخن اصلی!

۶۰۶. عبرت باستایش؟ ۶۰۸. بازی سرنوشت! ۶۰۹. دادگاه تاریخ! ۶۰۹. گفت و گویی پرسش انگیز! ۶۱۰. توجیه هرزگی قلم و آشفته نویسی! ۶۱۲. فضای آن نامه نگاری! ۶۱۳. فرصتی برای تمرین خیال پردازی! ۶۱۳. نتیجه گیری! ۶۱۵. سمره بن جندب؟ ۶۱۶. عمرو بن حمق! ۶۱۷. تشابه ها و تفاوت ها! ۶۱۹. خاطره ای گویای ویژگی های عمرو! ۶۲۰. پیوندی تنگاتنگ! ۶۲۱. دروغ پردازی ها! ۶۲۲. حرفی که جملگی بر آن اند! ۶۲۳. همسر عمرو! ۶۲۵. نکته های نهفته در دروغ پردازی ها! ۶۲۵. گفت و گوی آمنه با پیک معاویه! ۶۲۷. جایگاه عمرو بن حمق! ۶۲۹. تاریخ شهادت او! ۶۲۹. پرسش های بسی پاسخ! ۶۳۱. درنگی در گزارش ذهبی ۶۳۲. روابط بزرگان عراق، در سایه ابهام! ۶۳۳. خطای مشترک تاریخ نگاران! ۶۳۴. کتاب شناسی! ۶۳۵. آشفته گی روایت ها! ۶۳۵. ترفند دروغ پردازان! ۶۳۶. آشفته گی دیگر! ۶۳۸. جایگاه عمرو بن حمق! ۶۳۹. از نقطه عطف های تاریخ جمع! ۶۴۰. پرهیز از یک سونگری! ۶۴۱. رمز و رازهایی ناشناخته! ۶۴۲. نقش سرنوشت ساز قبیله ها! ۶۴۳. وابستگی به قریش، برگ برنده ای در بازی های سیاسی! ۶۴۴. اصالت با حرکت است، نه رسیدن به مقصد! ۶۴۶. با - هم پوشان - روش شناسی تفسیر! ۶۴۷. مصداق روشن پیام این آیه! ۶۴۸. طبقه بندی یاران علی^ع! ۶۴۹. آمنه، دختر سید! ۶۵۰. نکته هایی در این گزارش ۶۵۱. سرنوشت رفاعة؟ ۶۵۴. قزاء عراق! ۶۵۶. دشواری داوری! ۶۵۷. یا چند هزار؟! ۶۵۸. میثم تمار! ۶۵۹. پایه گذاران عرفان! ۶۶۲. سهل انگاری تاریخ نگاران! ۶۶۳. عجر، سید و میثم تمار! ۶۶۴. تاریخ مصرف زیاد! ۶۶۵. حرف آخر! ۶۶۷.

نمایه ۶۶۹.